

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**Філософський факультет
Кафедра релігієзнавства**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛПА

«31» 08 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РЕЛІГІЙНА АНТРОПОЛОГІЯ**

для студентів

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 031 Релігієзнавство
освітній рівень другий (магістерський)
освітня програма релігієзнавство
спеціалізація -
вид дисципліни **обовязкова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	<u>2021/2022</u>
Семестр	II
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі:

Пасічник Олександр Сергійович, к.ф.н., доцент кафедри релігієзнавства

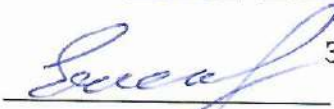
Пролонговано: на 2022/2023 н.р. (Маснікова Т.) «31» 08 2022р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ - 2021

Розробники:

Пасічник Олександр Сергійович, кандидат філософських наук, доцент кафедри релігієзнавства.

Затверджено
« 26 » серпня 2021 р.

Зав. кафедри релігієзнавства
(Євген ХАРЬКОВІЩЕНКО)

Протокол № 1 від « 26 » серпня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від « 31 » серпня 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

« 31 » серпня 2021 року

Брали участь на 2022-2023 н.р. дп. № від 31.08.2022 р.
Маслікова І.І.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – оволодіння студентами знаннями з релігійної антропології, засвоєння ними конфесійних варіантів вчень про людину. Особлива увага приділяється християнству, проте, і інші релігії висвітлюються в достатньому обсязі.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни. До початку вивчення цього курсу студенти мають відповідати загальним вимогам до знань та вмінь, що висуваються при навчанні у вищих навчальних закладах.

Вміти збирати та інтерпретувати інформацію щодо релігійних феноменів; використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Володіти елементарними навичками наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно релігійних подій та явищ.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Релігійна антропологія» знайомить студентів із конфесійними варіантами вчень про людину. Розглядаються проблеми антропології, взаємовідносин людини з божественним світом, проблема існування людини після смерті. З'ясовуються причини та обставини формування релігійних вчень про людину.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань щодо релігійного підходу до проблеми людини, починаючи з релігійних вірувань архаїчної доби і до конфесійних антропологій в межах світових релігій. В результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних дослідженнях релігійних проблем, вмючи надавати неупереджену експертну оцінку дослідженим явищам та феноменам.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 5. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ФК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування емпіричних даних та теоретичного матеріалу з використанням усталених і новітніх методів релігієзнавства.

ФК 5. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі релігієзнавчого знання.

ФК 6. Здатність здійснювати предметний компаративний аналіз феноменів, що репрезентують унікальність і різноманітність релігійних традицій світу.

5. Результати навчання

В результаті вивчення дисципліни студент повинен:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
ККод	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	предмет, об'єкт, методологічні принципи, методи дослідження релігійної антропології;	Лекція, самостійна робота	Іспит	5
1.2	основну проблематику релігійної антропології та критично осмислювати ці питання;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, іспит, есе	5
1.3	основні типи релігійних версій виникнення людини	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, іспит, есе	10
1.4	основні варіанти конфесійних вчень щодо співвідношення в людині божественного та людського	Лекція, семінар, самостійна робота	Іспит	10
1.5	зміст вчень про потойбічне	Лекція, семінар,	Усна доповідь,	10

	існування в основних релігіях	самостійна робота	іспит, есе	
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури з проблем релігійної антропології	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, іспит	10
2.2	Пояснювати та обґрунтовувати логіку антропологічних міфів спільнот, які знаходяться на архаїчній стадії розвитку	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, іспит, есе	10
2.3	визначати місце релігійної антропології в структурі релігієзнавчих дисциплін	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, іспит	10
2.4	оперувати засвоєними знаннями на практиці;	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, іспит, есе	10
	комунікація:			
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої релігієзнавчої літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, іспит, есе	3
3.2	презентувати результати здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, есе	3
3.3	формулювати і аргументувати власну думку в ході дискусії з проблем релігійної антропології; вести полеміку стосовно даних питань на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом курсу.	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, іспит, есе	4
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу стосовно питань курсу;	Самостійна робота	Усна доповідь, іспит, есе	5
4.2	вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Усна доповідь, іспит, есе	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни														
Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2
ПРН 1. Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, конструювати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку і професійного самовдосконалення.	+				+	+				+		+		

ПРН 7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями та школи класичного і сучасного релігієзнавства.		+		+							+	+							+	
ПРН 9. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань релігієзнавства до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.				+														+		+

7.Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.5), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.4); (комунікація 3.1-3.3); (автономність та відповідальність 4.1-4.2), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. **Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах:** РН 1.2, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2 –24 / 40 балів
2. **Самостійна робота №1:** РН 1.2, 1.3, 1.5, 2.2, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2 – 6 / 10 балів
3. **Самостійна робота №2:** РН 1.2, 1.3, 1.5, 2.2, 2.4, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2 – 6 / 10 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх (двох) частин навчальної дисципліни. Загальна семестрова оцінка складаються із балів, отриманих за 1) аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах), 2) самостійну роботу, 3) ~~контрольну роботу~~. Всі види робіт в семестрі мають в підсумку:

- в максимальному вимірі 60 балів
- в мінімальному вимірі 36 балів

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту:

Іспит у письмовій формі - РН 1.1, 1.3, 1.5, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1., 3.3, 4.1, 4.2 – 24 / 40 балів

Екзменаційне оцінювання відбувається в письмовій формі. Білет складається з 2 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою 20 балів, що в загальному підсумку дає 40 балів за іспит.

Студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше, ніж 20 балів.

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів. У випадку, коли студент на іспиті набрав менше 24 балів, вони не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час навчального періоду). В екзаменаційній відомості у колонці «бали за іспит/ екзамен» ставиться «0», а в колонку «підсумкова оцінка з дисципліни» переноситься лише кількість балів, отриманих під час семестру. Рекомендований мінімум допуску до іспиту – 36 балів

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестр (мінімум 36, максимум 60 балів) та екзаменаційної роботи (мінімум 24, максимум 40 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	іспит	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	36	24	60
Максимум	60	40	100

7.2. Організація оцінювання

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 36 бали	Max – 60 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До теми: 2, 3, 6, 8, 11, 13 протягом семестру. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому або усному вигляді	«3» x 8 = 24	«5» x 8 = 40
Самостійна робота			
	Підготувати есе на тему «Тотемічні міфи про появу людини»	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Самостійна робота	Підготувати есе на тему «Вчення про людину в ісламі та християнстві: порівняння»	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Загальна семестрова оцінка без урахування коефіцієнту		36	60

Критерії оцінювання:

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2-1 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення / участь в дискусіях

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

2. Самостійна робота 1. (Підготувати есе на тему «Тотемічні міфи про появу людини»):

10-8 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання,

правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження

7-5 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності

4-0 балів - в цілому володіє матеріалом, але фрагментарно та поверхово його презентує, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань. Робота містить суттєві помилки.

3. Самостійна робота 2. (Підготувати есе на тему «Вчення про людину в ісламі та християнстві: порівняння»):

10-8 балів студент у повному обсязі володіє матеріалом, вільно та аргументовано його презентує, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість здійсненого дослідження

7-5 балів - студент у достатньому обсязі володіє матеріалом, вільно його презентує, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження. Допускаються несуттєві неточності

4-0 балів - в цілому володіє матеріалом, але фрагментарно та поверхово його презентує, не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань. Робота містить суттєві помилки.

4. Кожне питання в екзаменаційній роботі (в білеті 2 питання):

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність письмової роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

7.3 Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ ТА СЕМІНАРІВ**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	семінари	С/Р
Змістовий модуль 1 «Вчення про людину в ранніх та національних релігіях»				
1	Тема 1. Релігійна антропологія, її місце в системі гуманітарного знання та особливості диференціації	2		4
2	Тема 2. Уявлення про людину в контексті ранніх форм релігійних вірувань	1	3	4
3	Тема 3. Релігії стародавнього світу: антропологічний аспект	1	3	4
4	Тема 4. Релігія давніх кельтів: антропологічний аспект	1		4
5	Тема 5. Людина в індуїзмі	1		4
6	Тема 6. Релігії Китаю: антропологічний аспект	1	2	4
7	Тема 7. Іудейське вчення про людину	1		4
8	Самостійна робота 1. Підготувати есе на тему «Тотемічні міфи про появу людини»			5
Змістовий модуль 2 Вчення про людину в світових релігіях				
9	Тема 8. Буддизм: антропологічна проблематика	1	2	4
10	Тема 9. Маніхейство	1		4
11	Тема 10. Напрями раннього християнства: гностицизм	1		4
12	Тема 11. Основні проблеми християнської антропології	1	2	4
13	Тема 12. Особливості напрямків християнської антропології	1		4
14	Тема 13. Людина в ісламі	1	2	4
15	Самостійна робота 2. Підготувати есе на тему «Вчення про людину в ісламі та християнстві: порівняння»			5
	ВСЬОГО	14	14	62

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **14 год.**

Семінарів – **14 год.**

Самостійна робота – **62 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна (базова):

1. Академічне релігієзнавство. Підручник для студентів вищ. навч. закладів / За науковою редакцією А. Колодного. – К.: «Світ Знань», 2000. – 862 с.
2. Даодецзін. [Переклад Ж.Ліньова та Ян Хін-шуна за редакцією Я.В. Шекери] Хрестоматія китайської літератури (від найдавніших часів до III ст. н.е.) / Упоряд. Н.В.Коломієць. — К.: ВПЦ “Київський університет”, 2008. — 256 с.
3. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії. / Е. Дюркгайм ; [пер. з фр. Г. Філіпчука та Зої Борисюк]. – К.: Юніверс, 2002. – 424 с. – ISBN 966-7305-58-9.
4. Еліаде М. Трактат з історії релігій [пер. з фр. Олексія Панича]. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2016. – 520 с.
5. Пасічник О.С. Релігійна антропологія як навчальна дисципліна на пострадянському просторі / Філософія і політологія в контексті сучасної культури. Науковий журнал. – Вип. 6. – 2014. – С. 91-95.

7. Пасічник О. С. Релігійна символіка в кінематографі (на прикладі фільму «Тепло наших тіл») / Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. – 2015. – №1(3). – С. 10-13.
8. Boyce, Mary (1979) *Zoroastrians: Their Religious Beliefs and Practices* (Library of religious beliefs and practices). London:Routledge/Kegan Paul; Corrected repr. 1984; repr. with new foreword 2001.
9. Eliade M., *Shamanism: Archaic Techniques of Ecstasy*, Princeton University Press, Princeton, 2004.
10. Pasichnik, Oleksandr and Eugene Piletsky (2022) *Cosmological and Religious Symbols in the Film Alita: Battle Angel*. *Philosophy and Cosmology*, Volume 29, 40-50. <https://doi.org/10.29202/phil-cosm/29/4>

Додаткова:

1. Ендшю Д. Е. Секс та релігія. Від балу цноти до благословенної гомосексуальності / Даг Ейстейн Ендшю; пер. з норвезьк. – Львів: Видавництво Анетти Антоненко; Київ: Ніка-Центр, 2017. – 304 с.
2. Іслам: Енциклопедичний словник. Ісмагілов С. В., Козловський І. А., Халіков Р. Х., Якубович М. М. – К.: Бібліотека ісламознавства, 2021. – 432 с. – ISBN 978-617-7557-24-0.
3. Мушкудіані О. Н. "Рігведа" та "Авеста" [Текст] : навч. посібник-хрестоматія / О. Н. Мушкудіані ; Київський міжнародний ун-т. - К. : КиМУ, 2004. - 118 с. - ISBN 966-8299-13-2.
4. Пасічник О. С. Найменування дитини як ритуал переходу. Міжнародна наукова конференція «Дні науки філософського факультету – 2016», 20-21 квітня 2016 р.: [матеріали доповідей та виступів]. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2016. – Ч. 7. – С. 53-55.
5. Пасічник О. С. «Особливості релігійної антропології як навчальної дисципліни» / «Релігієзнавство в Київському університеті: інституційний та персональний виміри». До 55-ї річниці кафедри релігієзнавства. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, 22 вересня 2014 р.: [матеріали доповідей та виступів] (редкол.: А. Є. Конверський та ін.). – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. – С. 142-144.
6. Туров І. Ставлення мудреців Талмуду до неєвреїв. За палестинськими мідрашами [Текст] / І. Туров ; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж., Ін-т сходознавства ім. А. Кримського, Запоріж. нац. ун-т, Запорізький національний технічний ун-т, Запоріж. міське від-ня т-ва "Україна-Ізраїль". - Запоріжжя : Диво, 2005. - 124 с.
7. Gennep, van A. *Les rites de passage*. Paris, 1909.
8. Frazer, James George (1918) *Folk-lore in the Old Testament*
9. Frazer, James George (1900) *The Golden Bough: A Study in Magic and Religion*
10. Moody, Raymond *Life After Life: the investigation of a phenomenon – survival of bodily death*, San Francisco, CA: HarperSanFrancisco, 2001. ISBN 0-06-251739-2.
11. Widengren, Geo (1965). *Mani and Manichaeism*. London: Weidenfeld & Nicolson.